

EDITORIAL

De vassalls i senyors

Se pot sentir a sovint als valencians identificar-se en el famós vers del **Cantar de mio Cid**: "¡Dios, que buen vassallo, si oviesse buen señor!".

Acabem d'assistir a l'enesima escenificació d'esta sentència.

Perque en este món mediàtic en el que nos han instalat, en el que la més menuda decisió se pren en funció de l'imatge, ¿de quina altra manera se pot interpretar la concessió, el passat 15 de gener, del **XXI Premi Convivència Manuel Broseta** a la reina **Sofia**?

En tot lo que devem els valencians i en tots els problemes que tenim per resoldre, i la colla proborbonica de la nostra societat civil i política encara troba temps i ganes per a preocupar-se de tirar una ma a la **Casa Real**. Si en les hores més baixes d'eixa institució fea falta algun gest que ajudara a recuperar l'imatge de la monarquia, no podia faltar el bon vassall valencià per a acodir al rescat del prestigi de l'amo.

I no discutim que la reina de **Espanya** siga mereixedora del premi otorgat, perque si dins de l'institució monàrquica alguna figura mereix tot el nostre respecte es precisament **Donya Sofia**. Però, en la mateixa mida que considerem este premi un gest dirigit a millorar l'imatge de la monarquia, hem de recordar –"si oviesse buen señor"– que eixa institució encara deu al **Poble Valencià** una disculpa pel malifet que feu el seu primer antepassat en el tro d'Espanya i pel vergonyós agravi en el que sumi al nostre poble i a les seues senyes d'identitat. No s'ho han pensat tant quan d'una cacèria en **Africa** s'ha tractat.

Plou sobre banyat. Ahi tenim la **Ciutat dels Borbons**, perdo, de les Arts i les Ciències, el Centre d'Investigació **Princip Felip I**, en el port, la Marina Real **Joan Carles I**, tot açò només en la capital del Regne. I ahi tenim el cas del ara llamentablement famós **Institut Nòos de Ur-dangarin**, els responsables del qual, tinent la seu en **Barcelona**, no se quedaren alli a traure els diners, sino que varen vindre a escurar les bochaques dels va-

lencians (i dels balears també) sabedors de que esta societat viu per a les aparencies i que la nostra elit socio-política es capaç de regalar les millonades que facen falta per donar-se el gust de relacionar-se en qualsevol activitat en la que figure un membre de la família real.

De manera que queda molt "vip" això de concedir premis i reunir entorn ad ells a la coenta societat valenciana. I resulta de vergonya que, ni tractant-se de la Reina, arriben a tindre apenes cobertura estatal. Pintem tan poc que no mereixem un respecte que fa temps perdem gràcies a l'actitud sumissa d'esta classe de gent.

Ad este respecte, no podem deixar de mencionar a l'institució otorgadora del premi, la **Fundació Manuel Broseta**. Recordem que es la mateixa que es prestà a donar cobertura al procés de catalanització lingüística, anys arrere, quan es decidia l'oportunitat de determinats dictàmens de la **AVL**, una pseudoacadèmia creada per la classe política per a desactivar un conflicte del que ells, els de la Fundació, no participen, puix el seu despreci a la llengua valenciana queda ben patent en la seua pròpia pàgina web –per cert, no actualitzada– en la que seguix sense estar present.

Esta última, la de la llengua i l'identitat valencianes, es una altra manifestació d'eixa permanent claudicació, que no se cenyix ni molt manco a la corona, sino a qualsevol poder foraneu que els valencians tan aficionats son a idealisar, mentre reduïxen la seua valenciania a simple folklor regional.

Tornant al vers del principi, alguns pensaran que no hi ha res de roïn, ans al contrari, en reivindicar els nobles conceptes de la fidelitat o la llealtat, de la qual els valencians se poden sentir lligitimatment orgullosos, però no se paren a pensar en la paraula clau: **vassalls**. Perque eixe es el problema, que els valencians se consideren vassalls; més encara, se senten orgullosos de ser-ho, i ad estes altures ja tenien que haver entes que lo important no es si el senyor es bo o roïn, sino no tindre'l.

LA CITA

*Salidos son de Valencia e
pienssan de andar,
talles ganancias traen que
son a aguardar.*

(Han eixit de Valencia i se
posen en camí, porten tals riques
es que es precis protegir-les.)

*Cantar de mio Cid. Anonim
(Versos 1821-1822)*

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **DE VASSALLS I SENYORS**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- BIOGRAFIA: **JOAQUIM SORROLLA I BASTIDA**
- 3
• FRUITES, VERDURES I HORTALICES (LXXI): **PARLEM DEL FENOLL**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **LA FONT DEL VI DE BURRIANA**
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **ANTOLOGIA DE COMÈDIES TEATRALS**
- 4
• PASSATEMPS
- FAULA: **LA RATETA BLANCA**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Refraner:

De les fotocopies de febrer, les del *Rogle*, lo primer. Amics tindras, i el *Rogle* els regalaras. Febrer nevà, el *Rogle* disfrutat, si ve plujos, el *Rogle* sera gojós, i si fa calor, el *Rogle* es lo millor.

ACTIVITATS CULTURALS FEBRER DE 2013

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

Convencio Valencianista
www.convenciovalencianista.org
administracio@convenciovalencianista.org

El Piló (Assoc. Cult. El Piló)
C/ Dr. Moliner, 10-B. 46100 Burjassot
Tel: 963 63 42 75

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Pintor Gisbert, 17- baix. 46006 Valencia C.
Tel: 963 41 22 22 i 963 41 90 20

9 Feb (dissabte) 10.30 h. MUVIM.
C/ Quevedo, Valencia C.

TOTS ELS DIES 9. Homenage a Blai Bellver i visita guiada a l'exposició.

Places il·limitades.

+Info: **Convencio Valencianista**

11 Feb (dilluns) 19:45 h. Seu de l'Aellva.

TERTULIA-TALLER DE PROSA
Llegiran: Nelo Solís i Josep A. Aymemir
+Info: **Aellva**

12 Feb (dimarts) 20:00 h. Seu de El Piló.

PRESENTACIO DEL LLIBRE: *El cas Forlati* de Felip Bens.
+Info: **El Piló**

28 Feb (dijous) 20:00 h. Seu del GAV.

CONFERENCIA: Mª Dolores Ferrer: "Iconos del Oriente cristiano"
+Info: **GAV**

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527
46002 Valencia ciutat
Telefon: 617 030 370

rogleconstantillombart@gmail.com

Rogle en Internet

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com
www.pjvalencianista.org

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Grup CRM**, es:

3058 2316 39 2720001460

BIOGRAFIA

J.M.M.

Joaquim Sorolla i Bastida

AUTORRETRAT (1915),
JOAQUIM SOROLLA

que creà un estil propi i únic pel tractament del color i de la llum i per la característica pinzellada, de manera que només sol fer-se referència a un discipul, **Teodor Andreu**.

Joaquim Sorolla i Bastida naixque en la ciutat de **Valencia** el 27 de febrer de 1863. Quedà orfe de pare i mare a l'edat de dos anys, i ell i sa germana **Eugenia** foren acollits pels seus tios, **Josep Piqueras** i **Isabel Bastida**. Joaquim pronte començà a demostrar el seu talent. Realisà estudis en la **Escola**

d'Artesans baix el mestrage de **Cayetano Capuz** i, posteriorment, en la **Escola de Belles Arts de Sant Carles** a on coincidirà en **Josep Vilar**, **Josep Benlliure** i **Ignaci Pinazo**, en els que consolidaria una forta amistat, especialment en Benlliure i sa família. En esta

epoca coneix al fotògraf **Antonio García Peris**, de gran prestigi professional, que es convertirà en protector del jove pintor. Acabarien emparentant, puix **Clotilde**, sa filla, es convertiria en posterioritat en dona del pintor.

Les seues primeres obres -en general marines- passaren inadvertides en els primers concursos en els que participà. Des de 1882, en que estudià als clàssics -de manera especial a **Velázquez**- en el **Museu del Prado**, inicia una etapa més realista. Guanya la Medalla de segona classe en l'Exposició Nacional de 1884 en l'obra *Dos de maig*. En *El Crit del Palleter* (1884) guanya una beca de la **Diputació Provincial de Valencia** per a estudiar en **Roma**, a on viaja en 1885. Allí coneix de manera directa l'art clàssic i el renaixentista. També viaja a **París**, a on descobreix l'impressionisme i les vanguardes europees.

En 1888 es casa en **Clotilde García** i el matrimoni s'establix en **Italia**, en la ciutat de **Assis**, fins a 1889, any en que tornaran per a instal·lar-se definitivament en **Madrid**. En un breu temps Sorolla es convertirà en un reconegut pintor, retratista de lo més selecte de

la societat, lo qual li procurarà una posició acomodada.

En este període pinta obres de temàtica social com: *Una atra Margarita* (1892), *Trata de blanques* (1894), *Encara diuen que el peix es car* (1895), *Apanyant la xarcia* (1896), i tantes i tantes obres inspirades en les distintes labors vinculades a l'ofici de la lluminista -captador de la llum-, per a molts es el "sorolliste", difícil d'encasellar perquè crea un estil propi i únic pel tractament del color i de la llum i per la característica pinzellada, de manera que només sol fer-se referència a un discipul, **Teodor Andreu**. **Joaquim Sorolla i Bastida** naixque en la ciutat de **Valencia** el 27 de febrer de 1863. Quedà orfe de pare i mare a l'edat de dos anys, i ell i sa germana **Eugenia** foren acollits pels seus tios, **Josep Piqueras** i **Isabel Bastida**. Joaquim pronte començà a demostrar el seu talent. Realisà estudis en la **Escola**

ELS YAYOS DELS MEUS FILLS (1905), JOAQUIM SOROLLA

Es retirarà, ja minada la seua salut, a sa casa de Madrid, dedicant-se a l'ensenyança en l'Escola de Belles Arts d'esta ciutat. Es época de rebre honors i distincions, com el títol d'acadèmic. En 1920 sofrí un atac d'hemiplegia que mermaria les seues facultats mentals i físiques. Es retiraria a casa de sa filla **Maria** en **Cerdeña** a on va morir el 10 d'agost de 1923.

Fon soterrat en Valencia, la seua terra. El funeral fon tota una multitudinària manifestació popular de dol que l'acompanyà pels principals carrers de la ciutat.

La seua viuda, Clotilde, feu donació a l'Estat de la casa de Madrid, creant una fundació i convertint-la en museu. En ella s'exponen, a banda d'obres del gran mestre, possessions i objectes personals.

La família i l'amistat foren dos puntals en la vida de Sorolla. Clotilde, la dona, i els seus fills **Maria**, **Joaquim** i **Elena** foren els seus amors, inspiradors d'innombrables obres. Les seues relacions d'amistat en els Benlliure o en **Blasco Ibáñez**, entre uns altres, moltes voltes glossades, foren correspostes en la mateixa intensitat.

En octubre de 2011 el **Museu Sant Pio V** inaugurarà la **Sala Sorolla**. Posteriors ampliacions, en aportacions de col·leccionistes privats, han determinat l'actual distribució en quatre seccions, en les que se mostren 57 obres i alguns objectes personals.

La seua ciutat natal finalment pot exhibir dignament l'obra d'un artista en el que se sent especialment identificada.

Parlem del fenoll

El fenoll que ací coneixíem fins a ben entrats en el segle passat era el silvestre, que creixia a vora séquia i pels caminals i senders, el *Foeniculum officinale*, en brots erectes de varies branques estriades i en fulles radicals; l'encontrem en certa facilitat per tota la costa mediterrànea. Solia usar-se, independentment de les cuines regionals i més humils de tota **Espanya**, com aromatitzant en l'industria licorera; ademés, dels seus chicotets fruits s'extrau un oli essencial contingut dins de la seua llavoreta, aixina com sucre i essències. Té també aplicacions com a planta medicinal, puix que el fenoll està inclòs en la farmacopea espanyola. En general la planta és aperitiva, estomacal i diürètica; les arraïls tenen propietats refrescants i les fulles s'usen com a calmants. Apareixen, en estat fresc, de maig a juliol.

N'hi ha una atra classe, el **fenoll dolç**, el cultiu del qual s'anà estenent per varies províncies del Mediterràneu espanyol, en particular en les de **València** i **Alacant**, i que a poc a poc s'ha introduït en tot el mercat estatal, inclús s'exporta a tota Europa, molt especialment a **França** i **Italia**, país, este darrer que es el major productor i consumidor del món.

S'ha de remarcar que en les poblacions de **Benifayó**, **Almussafes**, **Masanassa**, **Albal**, **Catarroja**, etc., en les dècades dels 70/80 del segle passat, este cultiu s'arraïlà en extrem i varies cooperatives agrícoles s'especialisaren en la seua producció, oferint una qualitat especial i abastint als països ya nomenats. Per contra, la demanda interna no ha resultat tan favorable, puix que manté un consum relativament mig sense massa perspectives d'augment.

L'aspecte d'este fenoll dolç és realment cridaner i atrau la curiositat de quants el veuen per primera vegada, puix que no se li pareix en res a qualsevol atra hortalija. Oferix una base bulbosa en forma de penca, molt carnosa, de tot un cos compacte d'a on ixen una successió de brots tendres i cloixents, d'un gust fort i anisat si es mengen crus; es poden consumir també, com en tantes atres hortalices, bollits. Ací, les baines blanques, grosses i carneses que componen la penca s'aprofiten en cru per a la preparació de magnífiques ensalades. És molt pobre en valors nutritius: els hidrats de carbon, aixina com proteïnes i greixos no arriben al 1%; és tan escàs en vitamines que no mereix nomenar-les. Es compon d'aigua, celulosa i un oli etèreu -l'amentol-, que es repartix per tota la planta i molt especialment en la llavoreta. Encara aixina, en **Italia** és molt apreciat i el seu consum és verdaderament espectacular; d'ahí lo prolix de les seues varietats cultivades: **Latino**, **Gran de Sicilia**, **Dolç de Florència**, **Gran de Bologna**, **Precoç d'estiu**, etc. La planta és coneguda científicament com *Foeniculum dulce* i pertany a la familia de les **umbelíferes**.

RESENYA BIBLIOGRAFICA

J.M.M.

Ruiz Negre, Antoni

Antologia de comèdies teatrals

Mosseguello. Valencia, 2012

(280 pàgines)

Mosseguello, en una iniciativa poc habitual en les editorials, acaba d'editar una antologia teatral de **Antoni Ruiz Negre** en la que s'arreglen huit de les seues comedies.

Ruiz Negre es un reconegut dramaturg que forma part de diferents associacions d'escriptors i autors teatrals, de les que ha arribat a fundar-ne alguna, per mig de les quals ha participat directament en la gestió i promoció d'esta rama de la literatura. Té un centenar d'obres teatrals escrites, entre drames i comedies, i goja d'un reconegut prestigi en este camp que traspasa fronteres. Les seues obres han segut representades, a banda d'ací, en diferents països de **Latinoamerica** i **America del Nort**, a on, ademés, la seua producció es motiu d'estudi en diferents universitats.

Els títols que arreplega esta antologia, conformada per obres en un acte, i en dos, i inclús una del genero de cafe-teatre, son: *¡De qué vas tía!*, *¡Quina familia!*, *Els aparcats*, *Joc entre amigues*, *L'últim lleo*, *Un caprig*, *Tots a cuidar-lo*, *¿Qué no coneixes a Ramon?*

PATRIMONI VALENCIÀ
LA FONT DEL VI DE BURRIANA

Burriana, localitat de la **Plana Baixa**, consagra tradicionalment la seua producció agrícola al cultiu de l'arros. Este seria prohibit i substituït pel de la vinya, passant a ser la producció vinícola la principal font de riquesa en el camp agrícola burrianenc durant el segle XVIII i gran part del segle XIX.

Este cultiu s'estengue per tot el terme municipal, sobre tot en una gran zona de terreny agrícola historicament coneguda com **Camp Romero**, situat a l'oest del terme, entre el **Camí Caminàs** i l'actual llimet entre Burriana, **Nules** i **Les Alqueries**. Forçosament, despuix de patir importants plagues (mildeu, filoxera), la producció agrícola hague de transformar-se de nou; l'introducció de la citricultura anant el temps portaria a destinar tot el terme municipal al monocultiu del taronger. Potser fora Burriana, entorn a 1840, el primer lloc de la província en el que se plantarien cítrics.

Segons conta l'historiador Francisco **Roca Alcayde** en el seu llibre *Historia de Burriana*, la tradició de **La Font del Vi** naix a conseqüència d'un acort municipal

adoptat el 5 de giner de 1854, una vegada normalisada la situació despuix d'haver patit la ciutat una forta epidemia de paludisme. En este acort s'otorgava com a patronal la festa de **Sant Blai** i s'instaurava la celebració de **La Font del Vi**.

Abans de que brolle vi per les aixetes d'esta font particular, dins dels actes programats per a les festes patronals de Sant Blai, poetes i versadors locals reciten els seus versos al sant, tradició que consolida, en les primeres dècades del segle XX, el poeta burrianenc **Juan Batiste Tejedo**, "Batistet el besó".

La Font del Vi, situada a l'aire lliure en el carrer Sant Blai, té una estructura metálica de 2,50 metres d'alçària, rematada en l'escut de la ciutat. El vi, uns 400 litres en total, procedix d'un dipòsit situat en la primera planta d'una vivenda contigua (antiga bodega i fabrica de llimonada), ix per mig de sis brolladors que aboquen el vi dins d'un ampli got o recipient circular metálic, a on els veïns s'acosten per a servir-se. Com a previsió de possibles pluges, actualment se coloca una carpa per a protegir tant a la font com als usuaris. L'Ajuntament convida als assistents a un entrepa de llonganija o botifarra per a completar un almorzar popular que acaba sent multitudinari arribant a oferir més de 2.000 panets.

Declarada **Festa d'Interés Turístic** des d'octubre de 2010, s'ha convertit en un dels actes més singulars com activitat complementaria de la celebració de les festes patronals en honor al patró de la ciutat. Acabada la missa dedicada a Sant Blai, son centenars de veïns els que a les 9:30 h participen d'esta festa popular a l'inici de la jornada festiva.

<p>Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.</p>	<p>1. Persona que fa d'intermediaria, facilita o encobreix una relació amorosa o carnal que se considera il·licita o irregular. S'aplica també a la persona que s'entera de les intimitats dels altres i va escampant-les per tot arreu. Chafarder. 2. Tribut que l'Estat o una altra autoritat administrativa exigeix a cada ciutadà per a contribuir al gast públic. En plural. 3. Persona viva, desperta, de rapit enteniment. En masculí. 4. Recipient o vaixell gran, ample, de forma redona i coll llarg i estret, generalment fet en vidre, encara que actualment se fa també en plàstic. S'utilitza per a contenir líquids i en el cas de ser de vidre pot estar revestit de plàstic, espart o vimen per a protegir-lo dels cops. 5. Ferramenta formada per una barra vertical en l'extrem en forma d'heliç i un manec horisontal. S'utilitza per a foradar fusta, metal, pedra o un altre cos dur. 6. Ferm, rígid, dret, estirat.</p>	<p>1. 2.</p> <p>1. — — — — <u>V</u> — —</p> <p>2. — — — — <u>S</u> — —</p> <p>3. — <u>S</u> — — — — — —</p> <p>4. <u>M</u> — — — — — —</p> <p>5. — — <u>R</u> — — — —</p> <p>6. — — <u>I</u> — — — —</p>
<p>La solució a peu de pàgina.</p>	<p>PARAULES VERTICALS 1. Prendre una cosa prestada, igualment, deixar una cosa prestada a un altre. 2. Cobrir les aus dels ous per a donar-los calor en el seu cos i que passat un temps ixquen els pollets.</p>	

RONDALLA

M^aA.M.C.

La rateta blanca

La **Fada sobirana** dels cims un dia convidà a totes les fades de les neus a una festa en el seu palau. Totes acodiren en les seues millors **gales**, envoltades en capes d'**armini** i conduint les seues carrosses de blanca rosada. Però una d'elles, Alba, al sentir, de camí, plorar

a uns chiquets que vivien en una solitària barraca, se detingué a veure què passava. La fada entrà en la pobreta casa i encengué el **fumeral**. Els chiquets, calfant-se junt a les flames, li contaren que sos pares havien anat a treballar a la ciutat i men-

trestant se morien de fret, de fam i de por.

—Me quedare en vosatres fins el **regres** dels **vostres** **pare**s —promete ella.

Aixina ho feu; a l'hora d'anar-se'n, nerviosa pel **castic** que podia impondre-li la sobirana pel **retart**, oblidà

la vareta màgica en l'interior de la barraca. La fada de les cims contemplà en **enuig** a Alba.

—¿Cóm? No només te presentes

tart, sino que ademes ho fas sense la teua vareta. ¡Mereixes un bon **castic**!

Les demes fades començaren a defendre a la companyera.

—Ya se que Alba te cert **descarrec**. Ha fallat, sí, però pel seu bon cor, el **castic** no serà etern. Només durarà

cent anys, durant els quals anirà errant pel mon convertida en rateta blanca. Amiguets, sí per casualitat vos trobareu en una rateta blanca molt bonica i d'enlluernant blancor **sapiau** que es Alba, la nostra fadeta que encara no ha complert el **castic**...

Traducció i adaptació a la llengua valenciana d'una rondalla treta de www.terra.es

<p>GLOSSARI (paraula/ sinonims: definició) Armini: Animal mamífer carnívor de la família dels mustelíts, de vora 25 cm. de llargària, en la pell blanca durant l'hivern i parda en estiu, llevat de la punta de la coa que sempre és negra; la seua pell era utilitzada en les capes reals. Castic/ penitència/ condona: Pena que s'impon ad algu per a que corregga la seua actitud.</p>	<p>Descarrec/ justificació: Disculpa o excusa per un erro comés. Enuig/ disgust/ desgrat: Contrarietat, molestia. Fada/ maga: Criatura màgica de sexe femení que es creu que te atributs màgics Fumeral/ chimenera/ chumenera: Via per la qual puja i se'n ix el fum. Gales, plural de gala: Trage o vestit que</p>	<p>u es posa per a un acontentyiment que requereix una indumentaria especial o lluidora. Regres: Acte de regressar o tornar. Retart: Fet de retardar o retardar-se. Sapiau de saber: Estar informat, tindre coneiximent de que una cosa es o ha passat. Sobirana/ reina/ monarca: Que te l'autoritat suprema.</p>
--	--	---

Solució:
 Verticals: 1. AMPRAR 2. COVAR
 1. ALCAVOT 2. IMPOSTS 3. ESPAVILLAT 4. MARRAIXA 5. BARRINA 6. ERT

I RECORDA... La nostra primera paraula es **amprar**. Se diu **amprat** ad allo que s'ha pres o s'ha deixat prestat. L'acció i efecte d'amprar es **amprament**. Es **amprador** aquell que ampra. Eix.: *Ha amprat diferents llibres de la biblioteca per a dur a terme la seua investigació. / Li he amprat el coche a mon germa perquè el seu està en el taller.*
 La nostra segona paraula es **covar**. Se diu que està **covata** a l'ou que ya ha rebut la calor de l'au. L'acció i efecte de covar els ous es una **covada**. Es un au **covadora** aquella que cova o te tendència a covar. Un **covador** es el lloc a on l'au pon i cova els ous. Eix.: *La lloca cova els seus ous sense descans.*